

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 20 ____ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності банківська справа

за темою:

«Діяльність банків на валютному ринку»

Виконавець

студентка 4 курсу
9 групи

Центр заочної форми навчання
спеціальність «Банківська справа»
Бабчинська Ірина Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник

К.е.н. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Деркач Юлія Борисівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ	5
1.1. Теоретико-методологічні основи функціонування валютного ринку	5
1.2. Особливості діяльності банку на валютному ринку	13
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВАЛЮТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	25
2.1. Фактори, що впливають на стан валютного ринку України	25
2.2. Аналіз діяльності банків на валютному ринку України	31
2.3. Аналіз валютних операцій АТ «Райффайзен Банк Аваль»	40
Висновки до другого розділу	49
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	50
3.1. Особливості прояву ризиків, що супроводжують діяльність банків на валютному ринку України	50
3.2. Шляхи зниження валютних ризиків банків України	60
Висновки до третього розділу	66
ВИСНОВКИ	68
Список використаних джерел	71
Додатки	

SUMMARY

The aim of the study is to generalize the theoretical and practical principles of functioning of commercial banks in the foreign exchange market of Ukraine; definition of modern problems that accompany the activity of banks in the foreign exchange market, identifying priority areas for reducing the risks of currency operations of the bank.

The subject of the study is a set of theoretical and practical issues related to the activities of a commercial bank in the currency market.

The object of research is the relationship between a commercial bank and other subjects of the currency market that arise in the process of their activities.

The tasks, which were set during the work, are: to clarify the theoretical and methodological foundations of the functioning of the foreign exchange market; substantiating the role and place of banks in the currency market; analysis of the activity of commercial banks in the foreign exchange market; Output of perspective directions of improvement of the process of functioning of commercial banks in the foreign exchange market; creation of recommendations on currency risk management.

The results of the study formulated conclusions on improving the functioning of banks in the foreign exchange market.

The results obtained can be used for conducting currency transactions by a commercial bank, in particular, Raiffeisen Bank Aval.

Year of completion of thesis 2018

Year of protection of work 2018

Key words: bank, foreign currency, exchange rate, currency risk, currency control, authorized bank, risks.

Thesis contains 76 pages, 1 table, 19 figures, a list of literature of 32 titles, 2 applications.

АНОТАЦІЯ

Метою дослідження є узагальнення теоретичних та практичних засад функціонування комерційних банків на валютному ринку України; визначення сучасних проблем що супроводжують діяльність банків на валютному ринку, виявлення пріоритетних напрямів зниження ризиків валютної діяльності банку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань, пов'язаних з діяльністю комерційного банку на валютному ринку.

Об'єктом дослідження є взаємовідносини між комерційним банком та іншими суб'єктами валютного ринку, що виникають в процесі їх діяльності.

Завданнями, які були поставлені при виконанні роботи, є: уточнення теоретико-методологічних основ функціонування валютного ринку; обґрунтування ролі та місця банків на валютному ринку; аналіз діяльності комерційних банків на валютному ринку; визначення перспективних напрямів вдосконалення процесу функціонування комерційних банків на валютному ринку; надання рекомендацій щодо управління валютним ризиком .

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо удосконалення діяльності банків на валютному ринку.

Одержані результати можуть бути використані при проведенні валютних операцій комерційним банком, зокрема АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Рік виконання дипломної роботи 2018

Рік захисту роботи 2018

Ключові слова: банк, іноземна валюта, курс, валютний ризик, валютний контроль, уповноважений банк, ризики.

Дипломна робота містить 76 сторінок, 1 таблицю, 19 рисунків , список літератури з 32 найменувань, 2 додатки.

ВСТУП

Актуальність роботи. Посилення процесів інтеграції окремих країн до світового економічного простору обумовлює зростання обсягів міжнародних взаємозв'язків, які супроводжуються проведенням розрахунків в іноземній валюті. Таким чином ключова роль у підтриманні ефективності здійснення валютних відносин належить комерційним банкам, які виконуючи свої функції, є головними суб'єктами валютного ринку.

Сьогодні банки надають клієнтам широкий спектр операцій з валютними цінностями, забезпечуючи організацію ефективної взаємодії між усіма суб'єктами валютного ринку.

Валютний ринок та його регулювання займає одне з провідних місць в економічній політиці держави. В залежності від мети, валютне регулювання може стимулювати або стримувати економічний розвиток як в країні, так і в окремих галузях та підприємствах. Зміни ж в економіці країни та в її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин, і, відповідним чином, коригують валютну політику, що проводиться в державі.

Даному питанню значної уваги приділяли багато науковців як вітчизняних, так і закордонних. Серед українських економістів варто виділити О. В. Дзюблюка, І. Г. Лук'яненко, В. І. Міщенко, О. І. Береславську, М. І. Савлука, Л.О. Примостка, Боришкевич О.В. Великий внесок у дослідження валютних відносин зробили видатні закордонні теоретики і практики, такі як: Л. Бальцерович, М. Фрідмен, Дж. М. Кейнс, Г. Хоггарт, Р. МакКінон, Ф. С. Мишкін, М. Пейбро, Л. Н. Красавіна.

Дослідженню валютного ринку, валютного регулювання і контролю присвячено багато наукових напрацювань, але тема визначення ролі комерційних банків на валютному ринку потребує детального дослідження.

Метою даної дипломної роботи є узагальнення теоретичних та практичних засад функціонування комерційних банків на валютному ринку України і на прикладі конкретного банку - ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;

виявлення пріоритетних шляхів ефективного розвитку валютної діяльності банку.

Завданнями, які були поставлені при виконанні роботи, є:

- уточнення теоретико-методологічних основ функціонування валютного ринку;
- обґрунтування ролі та місця банків на валютному ринку;
- аналіз діяльності комерційних банків на валютному ринку;
- виведення перспективних напрямів вдосконалення процесу функціонування комерційних банків на валютному ринку;
- створення рекомендацій щодо управління валютним ризиком .

В роботі використовуються методи теоретичного порівняння та узагальнення, аналізу та синтезу.

Об'єктом дослідження є взаємовідносини між комерційним банком та іншими суб'єктами валютного ринку, що виникають в процесі їх діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань, пов'язаних з діяльністю комерційного банку на валютному ринку.

Інформаційною базою дослідження стали Закони України, офіційні статистичні матеріали Національного банку України та Державного комітету статистики, наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних вчених, українських, російських і зарубіжних учених-економістів в області банківської справи.

Висновки

Проведене дослідження свідчить, що вчені визначають валютний ринок як: як сфера купівлі-продажу валют; фінансові центри, де відбувається купівля-продаж валют; сукупність валютних операцій; система економічних та правових відносин між споживачами, продавцями валюти та державою з приводу операцій з валютою.

Учасниками валютного ринку є: комерційні банки, зовнішньоторговельні організації, міжнародні інвестиційні компанії, центральні банки та валютні біржі та інші.

Комерційні банки, забезпечують комплексне обслуговування усіх учасників валютного ринку, центральні банки є основними регуляторами даного ринку.

Оскільки комерційні банки посідають провідне місце на валютному ринку завдяки здатності виконувати весь спектр валютних операцій та забезпечувати ефективну організацію валютних відносин за допомогою своїх посередницьких функцій, а центральні банки виконують ключову роль у системі валютного регулювання, то саме завдяки взаємодії цих двох економічних суб'єктів формується кон'юнктура валютного ринку.

Дослідження нормативно-правової бази регулювання валютного ринку показало необхідність реформування законодавства. Саме новий Закон «Про валюту» має стати чіткою основою функціонування банків на валютному ринку.

У другому розділі проаналізовано проблеми з якими стикаються банки на валютному ринку України. Мінливість валютного курсу є головною причиною великих валютних ризиків. В роботі було проаналізовано вплив на валютний курс наступних факторів: рівень інфляції, ВВП, зовнішній борг, обсяги експорту та імпорту, які в сукупності спричинили зменшення валютного курсу.

З метою оцінки діяльності банків на валютному ринку було проаналізовано показники, що характеризують стан валютного ринку: обсяги

купівлі-продажу іноземної валюти на МВРУ та готівковому сегменті, кредитний та депозитний портфелі в іноземній валюті українських банків та дохід від купівлі – продажу іноземної валюти.

Вважаємо, що найбільшими перепонами в діяльності комерційних банків на валютному ринку є: девальвація національної грошової одиниці, високий рівень інфляції, недовіра населення до банківського сектору, високий рівень доларизації економіки, високий вплив НБУ на діяльність валютного ринку.

Було розглянуто Райффайзен Банк Аваль як учасника валютного ринку України, представлена лінійка продуктів в іноземній валюті, проаналізовано динаміку кошти юридичних і фізичних осіб в розрізі національної та іноземної валюти, кредитний портфель, а також доходи від операцій з іноземною валютою Райффайзен Банк Аваль.

Проведений аналіз Райффайзен Банк Аваль свідчить, що банк активно проводить валютні депозитно-кредитні операції з юридичними особами, отримує стабільний дохід від операцій купівлі – продажу іноземної валюти. При цьому обсяги кредитів та депозитів збалансовані, що свідчить про відсутність великих валютних ризиків. Також банк пропонує без ризикові валютні операції – документарні, за якими банк отримує фіксовану комісію.

Як визначалось раніше банки стикаються з різними проблемами на валютному ринку. Ці проблеми підвищують валютний ризик і саме тому банки повинні враховувати цей факт при виконанні валютних операцій. Валютний ризик може бути спричинений у зв'язку з різними факторами, в тому числі і діями органів державної влади.

В третьому розділі дипломної роботи розглянуто валютний ризик та його види, визначено ризики, що супроводжують діяльність банку на валютному ринку.

Досліджуючи валютний ризик більшість авторів вважає, що він є лише негативним явищем, але з точки зору банку при високому валютному ризику банк може отримати високі прибутки.

Існують такі різновиди валютного ризику: трансакційний валютний ризик, трансляційний валютний ризик, економічний валютний ризик. На валютному ринку України банки стикаються не тільки з валютними ризиками. Разом із валютними ризиками банки повинні брати до уваги відсотковий ризик, операційний ризик, правовий ризик та ризик втрати репутації.

При розгляді методу оцінювання валютного ринку треба розуміти, що не існує ідеального методу оцінювання валютного ризику. Кожен має свої переваги та недоліки. Також слід враховувати ті дані, якими акумулює банк при виборі методу.

Серед методів управління валютними ризиками існує два головних: управління валютною структурою балансу та хеджування валютного ризику. Управління валютною структурою балансу - такий метод управління, в якому пильна увага приділяється валюті в структурі балансу банку. Хеджування здебільшого здійснюють за допомогою операцій з валютними ф'ючерсами та опціонами, форвардними валютними контрактами, валютними своп-контрактами, а також різноманітних їх комбінацій типу подвійний форвард, валютний своп.

Одним із важливих кроків щодо покращення роботи всіх суб'єктів валютного ринку є прийняття Верховною Радою України проекту Закону «Про валюту», запропонованого НБУ. Зазначений законопроект дозволить Україні перейти до ліберальної моделі регулювання валютного ринку, що передбачає проведення валютних операцій за принципом "дозволено все, що прямо не заборонено законом.

Проект Закону «Про валюту», передбачає створення валютного нагляду замість валютного контролю, оскільки рух капіталу не потребуватиме валютних обмежень. Відповідно до ліберальної моделі валютні обмеження повинні впроваджуватись з метою подолання чи запобігання кризових явищ.

Підписання зазначеного вище документу відповідає курсу нашої держави на євроінтеграцію, що закріплений Угодою про асоціацію з ЄС

Список використаних джерел

1. Маршалл. А . Принципы экономической науки. В 3-х т. / А Маршалл -М.: Прогресс, 1993.- Т.1, 415 с. Т.2, 310 с.Т.3, 351 с.
2. Саблук П. Т. Основи організації сільськогосподарського ринку / П. Т. Саблук, Д. Я. Карич, Ю. С. Ко валенко. – К.: ІАЕ УААН. 2002. – 190 с.
3. Экономика. С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи Пер. со 2-го англ. изд. - М.: Дело ЛТД, 1995. — 864 с.;, [с. 38 Энг, М.В. Мировые финансы : Пер. с англ. / Максимо В. Энг, Фрэнсис А. Лис, Лоуренс Дж. Мауер; Ун-т Сент Джон. - М. : Изд.- консалтинговая компания "ДеКА", 1998. - 734 с.
4. Пейро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения / под ред. Н. С. Бабинусова; пер. с франц. – М.: Прогресс, 1994. – 496 с.
5. Балабанов И.Т. Валютный рынок и валютные операции в России .- М.: Финансы и статистика, 2004.- 240с.
6. Ющенко В. А. Валютне регулювання: навч. посіб. / В. А. Ющенко, В. І. Міщенко. – К.: Т-во
7. Руденко Л. В. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції. Видання 2-ге, перероблене і доповнене. Підручник – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 632 с.
8. Гальчинський А. Теорія грошей: навч. посіб. / А. Гальчинський.– К.: Основи, 1998. – 415 с, с.373.
9. Боришкевич О. В. Режими валютного курсу: пошук оптимальності/ О. В. Боришкевич // Банківська справа. – 2014. - № 3-4 (123). - С. 66- 73.
10. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посібник / [О. І. Береславська, О. М. Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.]; за ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002 – 392 с. ISBN 966-574-331-7

11. Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України від 10.08.2005 о. №281. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
12. «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» Декрет кабінету міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/15-93>
13. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин. – К. Знання, 2008. – 564 с. – ISBN 978-966-346-588-3
14. Дзюблюк О. В., Владимир О. М. Банки у системі організації валютних відносин / Монографія / – Тернопіль: ТзОВ: «Терно-граф», 2014. – 296 с.
15. . Валютное регулирование и валютный контроль: учебник / под ред. д.э.н., проф. В. М. Крашенинникова. – М.: Экономист, 2005. – 400 с.
16. Божидарнік Н. В. Валютні операції [Текст] підручник / Н. В. Божидарнік, Т. В. Божидарнік – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 698 с
17. Міщенко В. І. Банківські операції: підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська. – К.: Знання, 2006. – 727 с. виділяють наступні види операцій.
18. Гроші та кредит: підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пудовкіна та ін.]; За заг.ред. М. І. Савлука – [3-тє вид., перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
19. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку [Текст] підручник / Л. О. Примостка – К.: КНЕУ, 2004 – 468 с. – ISBN 966-574-012-1
20. Деркач Ю. Б. Основи організації Національним банком України контролю за валютними ризиками / Ю. Б. Деркач //Scientific and Practical Results in 2015. Prospects for Their Development: II-nd International Scientific and Practical Conference, December 23-24, 2015. – Abu-Dhabi, UAE: «World science», 2015. – Р. 25–27.
21. Зверяков М. І. Цивілізаційна ідентифікація як ключ до економічного успіху в умовах глобалізації [Текст] / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2013. – № 2. – С. 94–96.
22. Зверяков М. І. Пізнавальний потенціал політичної економії [Текст] /

М. І. Зверяков // Економічна теорія . – 2012. – № 3. – С. 5–14.

23. Зверяков М. І. Національна економічна система: проблеми теорії / М. І. Зверяков. – Одеса : Астропринт, 2012. – 320 с.

24. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.

25. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: навчальний посібник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Одеса: Атлант, 2014. - 484 с.

26. Zvieriakov, M.I., Zavadska, D.V. Model of intensive innovative development: world experience of implementation and trends of formation in Ukraine // Naukovyi Visnyk NHU, 2018, No 5,155-166.

27. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

28. Постанови Правління НБУ №31 від 29 березня 2018 року "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України"

29. Рішенням Правління №184-рш від 29 березня 2018 року "Про встановлення лімітів відкритої валютної позиції банку»

30. Постанові НБУ № 140 від 03.03.2016

25 Дмитрієв М.А. Теоретичні основи валютних ризиків і управління ними [Текст] / М.А. Дмитрієв // Вісник Алтайської Академії Економіки і Права. – 2015. - №4 – С. 115-119

26. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк Аваль» Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.aval.ua/ru/>

27. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua> . – офіційний сайт НБУ

28. Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks [Electronic resource] / Basel Committee on Banking Supervision. – Basel, november 2005. – Access : <http://www.bis.org/publ/bcbs119.pdf?noframes=1>.

29. Постанови НБУ від 02.08.2004 № 361 Про схвалення Методичних

рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України

30. Потапова, Е.В. Оптимизация валютных рисков на предприятиях внешнеэкономической деятельности [Текст] / Е.В. Потапова, Е.А. Житникова, Е.А. Александрова // «Научные записки ОрелГИЭТ». – 2011. – №1. – С. 18.

31. Управління банківськими ризиками : навч. посіб. / Л. О. Примостка, П. М. Чуб, Г. Т. Карчева та ін. За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К. : КНЕУ, 2007. – 600 с.

32. Бідюк П.І. Порівняння методів оцінювання валютних ризиків [Текст] / П.І. Бідюк, О.М. Трофимчук, Л.Д. Черниш // Екологічна безпека та природокористування – 2014. -№15. – С.130-146.